

NEËRLANDS-OOST-INDIË.

REIZEN

OVER

JAVA, MADURA, MAKASSER, SALEIJER, BIMA, MENADO, SANGIER-eilanden, TALAU-eilanden, TERNATE, BATJAN, GILOLO en omliggende eilanden, BANDA-eilanden, AMBOINA, HAROEKOE, SAPAROEA, NOUSSALAUT, ZUIDKUST VAN CERAM, BOEROE, BOANO, BANKA, PALEMBANG, RIOUW, BENKOELEN, SUMATRA'S WEST-KUST, FLORIS, TIMOR, ROTTY, BORNEO'S WEST-KUST EN BORNEO'S ZUID- EN OOST-KUST;

gedaan gedurende het tijdvak van

1852-1857,

DOOR

D^R. *STEVEN* *ADRIAN* BUDDINGH,

LAATSTELIJK BELAST MET EENE ALGEMEENE INSPEKTIE OVER DE PROTESTANTSCHÉ KERK EN HET
SCHOOLWEZEN IN NEDERLANDS INDIE.

MET PLATEN.

EERSTE DEEL.

TE ROTTERDAM, BIJ
M. WIJT & ZONEN.

1859.

door het gezicht eener teekening er van. De inlanders eeren hem als taboe of heilig. Hij is dan ook in waarheid de reus, de grootvorst der boomen, en het lommer zijner reuzenkroon van takken en bladeren geeft eene aangename en koele schuilplaats tegen de hitte der zonnestralen. De boom te Pasóran is een oude eerwaardige boom, en men ziet bij zijne vele stammen eenige offerschalen, d. i. doppen der kokosnoot (klapperdoppen), die tot vuurtesten dienen, waarin de inlanders doepa, stangie, menjan of andere welriekende kruiden hem ter eere branden. De inlander, ofschoon Muhamedaan, is echter Heiden en afgodsdienaar gebleven, die oude graven, grotten, bronwellen en oude boomen tot voorwerpen van zijn' cultus of soms ook tot bidplaatsen (pertapaän of kabaijan) maakt. Dit is een gevolg zijner afkomst van buddhistische of hindoesche voorvaderen. Men vindt zelfs nog in het Kendangsch gebergte, in de afdeeling Warong-goenong, (gelijk hooger reeds gezegd is,) eenen stam van Buddhisten of orang-Badoei, die, ten tijde der gewelddadige invoering in de 15de eeuw van het islamisme in westelijk Java, met den reeds bovengenoemden PRABOE-SEDA, Zoon van SILI-WANGIE, laatsten vorst van het rijk van Padjadjarang, derwaarts gevlugt zijn, en daar nu nog in volstrekte afzondering en totale afscheiding van de Muhamedanen leven, en zich noch door huwelijk, noch op eenige andere wijze met dezen vermengen.

Het getal dezer Badoeïnen of Badoeï bedroeg vóór eenige jaren p. m. 1500 zielen. De echte Badoei wonen afzonderlijk in de kampongs Knekes, Tjiboan, Karang en Kadoc-koedjang, terwijl de Orang-kaloearan of Buitenmensen in de kampongs Tjilengor, Ingong, Bodjong-menting, Tjiboenger, Kamantjieng, Sankauwangie en Noengkoelan wonen. Deze Buitenmensen hebben de Badoeï's verlaten, omdat ze zich aan deze of gene gebruiken niet wilden onderwerpen, of zijn uit de eerstgemelde kampongs verbannen uithoofde van een of ander misdrijf. De priester der Badoeï wordt girang-pôhon genoemd, en is tevens hoofd van den kleinen staat.

Zij noemen zich Badoei of orang-Badoei (mensen van Badoei) omdat ze zich, bij de verwoesting van het rijk van Padjadjarang en de godsdienstoorlogen in Bantam onder HASSAN-OEDIEN, bij het riviertje Tji-badoeijok in het Kendangsche gebergte hebben nedergezet. Eenige trachiet- of bazalt-rotsen, op eene eenzame plek gelegen, worden genoemd als sangiang of de graven hunner heiligen. Hunne taal is de Sunda-taal, en hunne katoenen kleeding is wit of blaauw, nimmer rood of geel, of van eenige andere kleur. Elke kampong heeft haren bijzonderen beschermgod en beschermgodin, die de namen dragen van DALAM-BALIBAT-DJAIJA en zijne gade POEA-POETRIE-TJEPAT-MANIK, — DALAM-TANGALA en zijne gade KINTRIE-MANIK enz. enz. Ze hebben twee groote feesten: kwaloe en kwaloe-toetoe. Op laatstgenoemd feest maakt de vrouw van den girang-pohon eenige beelden van rijstmeel voor elke kampong gereed. Deze beelden stellen de verschillende beschermgodinnen der kampongs voor, en door tusschenkomst dier beschermgodinnen moet aan POEN of het opperwezen de laksa (eene spijs van rijstmeel) geofferd worden, welke in een' koperen pot, — sangkoe genaamd, een erfstuk uit den tijd der voorvaderen, — gekookt wordt. Elke kampong zendt hare laksa en haar godinnenbeeld in een duister bosch, en belast hiermede den priester en zes oudsten uit de kampong. Ter bestemde plaats gekomen, wordt het beeld in zittende houding op een matje van areeng-bladeren op den grond geplaatst. Eenige areengstokjes (stokjes van den areeng- of suikerboom) worden rondom het beeld in den grond gestoken, en duiden het getal mannen en vrouwen der feestvierende kampong aan. Links en regts van het beeld bindt men een schorpioen en een spin (rantja-maung) vast, die tot wachters van het beeld moeten dienen, terwijl men in kokers van bamboes water en azijn er nevens plaatst. Daarop wordt er een bos rijst-stroo in brand gestoken, en gaan de 7 mannen naar de kampong terug. — De azijn, het water en het vuur dienen om de godin in de gelegenheid te stellen, om voor haar' echtgenoot, den beschermgod, die tot haar komen zal, bij de

laksa het wilbraad te bereiden, dat hij van de jagt zal medebrengen! — Na het feest bezoeken de mannen de graven der voorouders.

De girang-serat is de priester die op den girang-pôhon volgt. Deze moet zorg dragen voor den aanplant der speciale rijstsoort, die tot laksa dienen moet, en voor de gausche regeling der feesten.

De zeden der Badoeï zijn zeer zacht en eenvoudig. Polygamie is bij hen verboden, en, die een misdrijf begaat, wordt zonder versooning verbannen. Ze zijn zeer gastvrij, en hebben in hunne armoedige woningen een vertrek (bale) ter beschikking der vreemdelingen, die ze altijd goed ontvangen en verzorgen. Bij hunne huwelijken moet de bruid altijd ouder zijn dan de bruidegom, en eerst twee jaren na de verloving volgt de voltrekking van den echt. Een lijk wordt met het hoofd naar het westen begraven. Moord, diefstal en echtbreuk zijn onbekend. Hunne spijzen zijn rijst, maïs, varkensvleesch, gevogelte, rhinoceros-vleesch en vledermuizen. Alleen het geiten-vleesch is hun verboden. Ook mogen ze op het veld niet anders verbouwen dan rijst en maïs. De stof voor hunne kleeding moeten ze-zelfen bewerken, daar ze geene door vreemden bewerkte stoffen dragen mogen. Het katoen, daartoe benodigd, moeten ze koopen of tegen rijst (ladie) inruilen, dewijl ze ook geen kapok, — boomwol- of katoenbocmen mogen aanplanten.

Volgens hunne instellingen zijn er slechts 40 hunner gerechtigd tot het bedienen en besturen der godsdienstplegtigheden, die ter eere van BATARA-BIMA en SAYANG-BATARA GOEROE of GÔRÔ verrigt worden. Die plegtigheden hebben plaats aan het riviertje Tji-djoeng, hetwelk BATARA-BIMA zelf als de gewijde plek der offerande aan hunne voorvaderen zou hebben aangewezen.

Een andere stam, of een ander overblijfsel der oude Hindoe-belijders, bewoont het Tengersch gebergte in de residentie Passaroean, dicht bij den vuurberg Bromo. Over dezen stam spreek ik later. — Men wil dat de reden, waarom de Hindoes bij voorkeur op de bergen wonen, (gelijk ze vroeger ook liefst op de bergen